

Marcus Aurelius római császár Elmélkedései. Fordította: **Huszt József.** (Filozófiai Könyvtár. Szerkeszti: *Kornis Gyula.* — IV.) Budapest, 1923. (196 l.)

A jól szerkesztett Filozófiai Könyvtár IV. sz. füzeté, Marcus Aurelius Elmélkedései, méltán érdekelheti a pedagógust is. Mindenekelőtt ez elmélkedések forrásul szolgálnak e kor neveléstörténelme részére, hiszen szerzőjük beszámol munkája első könyvében nevelésének különféle elemeiről, melyeket rokonainak és tanítóinak köszön. De a munka egész tartalma a szó bizonyos értelmében pedagógiai természetű, amennyiben joggal odaszámíthatjuk az *önnevelés* amaz irodalmához, amelyhez például a mi korunk termékei közül hozzátartozik *Blackie Self-culture*-ja, melyet Csiky Lajos fordított magyarra, és részben *Payot L'Éducation de la volonté*-ja is, melyet Weszely Ödön fordítása tett nálunk ismertté. Az önnevelés ez irodalmának egyik legnemesebb terméke Marcus Aurelius munkája és azok a róla szóló magasztaló nyilatkozatok, melyeket a fordító idéz szép bevezetésében, nagyon megokoltak.

Huszt fordítása igen gondos munka és nagyon tetszetős olvasmány. Csak néha úgy látszik, mintha a fordító az eredeti szöveg erejének rovására a magyar kifejezés könnyedsége kedvéért bizonyos foltozó szavakat használna, melyek fölöslegesek. Így mindjárt az első könyv híres önelemzésében az eredeti *παρά*-val kezdődő szerkezeteknek ilyen formában való fordítása: „Nagyatyámtól van... Atyámtól:... Anyámtól:... stb.“ az én fordítói ízlésemnek jobban megfelelne, mint ama sokféle, az eredeti szöveggel nem igazolt változat: „példája, tanultam, köszönhetem, gyökereztettem meg bennem, csepegtette belém stb.“ Az eredeti szövegnek ilyen pontosabb fordítása közeljárt volna Goethe híres verséhez: „Vom Vater hab' ich die Statur, des Lebens ernstes Führen...“ és — a hűségéről nem is szólva — több lett volna benne az erő és tömörség. A III. könyv 11. pontjában *τίνα μὲν ἔχει ἀξίαν ὡς πρὸς τὸ ἔλεον, τίνα δὲ ὡς πρὸς τὸν ἀνθρώπων* nem azt jelenti, hogy „mi az értékük az *összesség*, mi az *egyed ember* részére“, hanem „mi az értékük a *mindenség* (a világegyetem), mi az *ember* részére“. A XII. könyv 9. pontjában pedig a *μονομάχῳ* szót jobb lett volna így fordítani: „a gladiátorhoz“ vagy „a karddal vívóhoz“, mintsem „a párbajozóhoz“, mivel a „párbajozó“ nem ellentéte az „ökölvívó“-nak, itt pedig a puszta ököllel küzdő ember van szembeállítva avval, aki karddal kezében harcol és akinek ezt kiűthetik a kezéből, míg ellenben az ökölvívóval ez nem történhetik meg.

De nem folytatom ezeket az aprólékos megjegyzéseket. Nem akarnám ezekkel megzavarni amaz alapérzésem kifejezését, hogy itt jeles fordítással van dolgunk és hogy Huszt Józsefnek nagy köszönettel tartozunk munkájáért. A könyvhöz csatolt jegyzetek, melyek különösen a szövegben előforduló nevekről és idézetekről adnak felvilágosítást, csak fokozzák a fordítás használhatóságát.

Waldapfel János.